

Українська медична стоматологічна академія

- створення національних, галузевих, регіональних місцевих підсистем дистанційної освіти і відповідних телекомунікаційних мереж із виходом у мережу Інтернет;
- розробка навчально-методичних комплексів дистанційного навчання та їх сертифікація;
- створення локальних телекомунікаційних мереж із виходом у Інтернет навчальних закладів і формування їхніх Web-сайтів дистанційного навчання;
- підготовка кадрів для дистанційного навчання [6].

Одне з головних завдань освіти в умовах розвитку інформаційного суспільства – навчити здобувачів освіти використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології. У зв'язку з цим виникає нагальна потреба в прискоренні підготовки викладачів і фахівців у сфері інформаційних і комунікаційних технологій, в оснащенні закладів освіти сучасною комп'ютерною технікою, педагогічними програмними засобами, електронними підручниками тощо. Від вирішення цього завдання визначальною мірою буде залежати розвиток країни.

Отже, за наявності мінімальних людських і технічних ресурсів виникає можливість організації дистанційного навчання паралельно з традиційними методами навчання. Система дистанційного навчання й підвищення кваліфікації медичних фахівців має складатися з таких елементів: проведення дистанційних лекцій і семінарів із поглибленим вивченням раніше прочитаного лекційного матеріалу; практичні заняття з тих чи інших методів діагностики, лікування й хірургічних операцій, а також індивідуальні телемедичні консультації. Проте нині гострим залишається питання про дефіцит педагогів, які могли б розробляти й упровадити дистанційні курси. Звісно, для цього потрібна спеціальна підготовка не лише з технічних питань, а й з методичних, зокрема розробник курсу має правильно визначити послідовність і співвідношення дистанційної частини навчання і традиційної. Колективи медичних вишів уживають заходи для того, щоб здолати ці труднощі [4].

Усе вищевикладене дозволяє зробити висновок, що дистанційне навчання в медицині можливе й дозволяє ефективно вирішувати актуальні освітні завдання навчання студентів і післядипломної освіти. Особливостями сучасного дистанційного навчання є постійне використання різноманітних інформаційних технологій, які дозволяють полегшити труднощі в підготовці висококваліфікованого лікаря.

Список використаної літератури

1. Агранович Н.В. Дистанционное обучение как современная форма обучения медицинских кадров / Н. В. Агранович, А. Б. Ходжаян, А. Я. Сохач, Е.В. Щетинин // Медицинский вестник Северного Кавказа. – 2012. – № 2. – С. 90-92.
2. Агранович Н.В. Возможности и эффективность дистанционного обучения в медицине / Н.В. Агранович, А.Б. Ходжаян // Фундаментальные исследования. – 2012. – № 3-3. – С. 545-547; URL: <http://www.fundamental-research.ru/ru/article/view?id=29752>
3. Васильков В.Г. Возможности использования телекоммуникационных технологий в медицине критических состояний / В.Г. Васильков, В.С. Щукин // Вестник интенсивной терапии. – 1998. – № 2. – С. 13–17.
4. Марухно В.М. Дистанционное образование в медицине / В.М. Марухно // Международный журнал экспериментального образования. – 2012. – № 4-2. – С. 154-156; URL: <http://www.expeducation.ru/ru/article/view?id=4005>
5. Наказ МОН від 25.04.2013 № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» // Офіційний вісник України. – 2013. – № 36. – С. 202.
6. Розвиток та перспективи формування системи дистанційної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – <http://www.osvita.org.ua/distance/ukraine/rozvitok/>.
7. Холопов М.В. Дистанционное обучение в медицине. <http://www.mma.ru/article/id299005/> from1 [Електронний ресурс].

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ НА ОСНОВІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Тарасенко Я.А., Тихонова О.О., Гринь В.Г., Костиленко Ю.П., Степанчук А.П.

Українська медична стоматологічна академія

Сучасні вимоги вищої медичної освіти передбачають насамперед компетентнісний підхід до викладання базових дисциплін, зокрема анатомії людини. Формування професійних і особистих навичок дозволяє майбутньому фахівцю виконувати професійні завдання різних рівнів складності.

Ключові слова: компетентнісний підхід, анатомія людини, медична освіта.

Modern requirements of higher medical education provide, first of all, a competency-based approach to the teaching of basic disciplines, namely - human anatomy. The formation of professional and personal skills allows the future specialist to perform professional tasks of varying difficulty.

Key words: competence approach, human anatomy, medical education.

Реформування вищої медичної освіти передбачає компетентнісний підхід, який сприяє формуванню професійних і особистих навичок, що дозволяє майбутньому фахівцю виконувати професійні завдання різних рівнів складності [2; 5]. За цих умов необхідне постійне вдосконалення медичної освіти з метою підготовки конкурентоспроможних, висококваліфікованих фахівців. Але це було б неможливо без глибокого вивчення базових медичних дисциплін, серед яких провідне місце займає анатомія людини [6].

Сучасні вимоги вищої медичної освіти передбачають, що студент має бути не тільки об'єктом навчання, який пасивно сприймає інформацію викладача, а й активним його суб'єктом – самостійно засвоїти знання, мати сильну мотивацію до саморозвитку й успішно розв'язувати клінічні ситуаційні задачі. Але вчорашнім школярам важко адаптуватися до вимог вищої школи, великих обсягів теоретичного й практичного матеріалу, необхідності постійного саморозвитку [1; 6].

Для успішного перебігу адаптації студента вищої медичної школи, який засвоює основи морфологічних знань,

необхідно виробляти навички не тільки не тільки уважного сприйняття великого обсягу інформації, а й самостійного вміння виконувати практичну частину – препарування об'єктів, розв'язання ситуаційних задач, орієнтування в складних клінічних ситуаціях.

Найціннішим засобом розвитку самостійного мислення є проблемне навчання, за якого студенти висловлюють припущення, шукають аргументи для їх доказів, самостійно формулюють деякі висновки й узагальнення, що є вже новими елементами засвоєння знань. Тому проблемне навчання не тільки розвиває самостійність, а й формує деякі навички навчально-дослідницької діяльності. Невід'ємною частиною успішного вивчення анатомії людини є практична складова. Не можна заперечувати, що студенти непогано сприймають інформацію при віртуальному навчанні, але «наглядний» метод вивчення природних препаратів (окремих або в системі органів) дозволяє отримати просторове уявлення про орган і його частини, виділити особливості анатомічних структур, їхнє клінічне значення [3].

Для успішного опанування матеріалу використовуються сучасні аудіовізуальні технічні засоби навчання, мультимедійні комплекси, інтерактивні дошки та ін., що є важливими інструментами, які допомагають отримувати навчальну інформацію, але не замінюють природні препарати [4; 6].

Комплексний компетентнісний підхід до викладання анатомії людини реалізується кількома етапами: спочатку відбувається адаптація студентів-першокурсників до вишівських форм навчання, засвоюється теоретичний матеріал, закріплюються практичні навички; далі формується здатність до аналізу, синтезу й критичного мислення за рахунок зіставлення отриманої теоретичної інформації й практичних навичок. Зрештою, розвиваються професійні компетенції за рахунок посилення клінічної спрямованості навчання. З цією метою на практичних і лекційних заняттях виконуються ситуаційні задачі з клінічним підґрунтям, що сприяє формуванню клінічного мислення й підвищенню мотивації студента до вивчення предмета.

У викладанні анатомії людини традиційно використовуються відтворення попереднього рівня знань (усне опитування, тестові питання), пояснення й демонстрація практичних навичок на препаратах, самостійна робота студента й ін. Але передача готових знань від викладача студенту й відтворення їх не відповідають сучасним завданням освіти. Упровадження в навчальний процес (лекції й практичні заняття) пояснень і загального ознайомлення з даними різних клінічних досліджень людини – рентгенографії, радіографії, магнітно-резонансної й комп'ютерної томографії, ультразвукового дослідження – сприяє посиленню клінічної мотивації при вивченні дисципліни.

Навчальна програма з анатомії людини має служити основою для фізичного обстеження пацієнтів, інтерпретації даних медичної візуалізації, загальної компетентності в основних медичних процедурах. Необхідно дати студентам уявлення про те, що важливо для їхніх клінічних компетенцій, у оглядових лекціях при вивченні кожної теми [2].

Пріоритетним напрямом компетентнісного підходу викладання будь-якої дисципліни, у тому числі й анатомії людини, є не тільки орієнтація на засвоєння певних знань, а й розвиток особистості студента, його пізнавальних і творчих здібностей. Це стає можливим за участі студентів у роботі студентських наукових гуртків, у виконанні дослідницької роботи, виступі на наукових студентських конференціях. Робота студентського наукового гуртка має різноманітний і багатоплановий характер. Її важливими компонентами є виготовлення навчальних і музейних препаратів, огляд наукової літератури з певної теми. Роботу в студентському науковому гуртку можна віднести до активних методів навчання студентів, що розвивають здатність творчого застосування знань, підвищення мотивації до навчання, реалізації якості освіти, розвитку здатності до аналізу, систематизації й узагальнення наукових знань.

Робота наукового гуртка може бути різноплановою і за формою, і за змістом. Практикуються спільні засідання гуртка при кафедрі анатомії людини з гуртками кафедр загальної і дитячої хірургії, дитячих інфекційних хвороб, нервових хвороб, дитячої стоматології, терапевтичної стоматології. У ході дослідницької роботи в студентів формуються здібності самовдосконалення, самостійного творчого мислення [4]. Як показує практика, студенти, які займаються в анатомічному гуртку на I-II курсах, краще засвоюють предмет і на старших курсах продовжують займатися в наукових гуртках інших кафедр, а з часом стають висококваліфікованими фахівцями.

Отже, аспекти викладання анатомії людини обов'язково мають включати елементи традиційного навчання (контролювання рівня теоретичних знань – опитування, наочна демонстрація, пояснення); при цьому необхідно робити акцент на практичному, функціональному контексті, приділяти більше уваги виконанню й поясненню ситуаційних завдань, які сприяють підвищенню інтересу до предмета, закріпленню знань і розвитку клінічного мислення. Також необхідно впроваджувати в навчальний процес загальне ознайомлення й пояснення даних різних клінічних досліджень людини. Упровадження компетентнісного підходу потребує застосування інноваційних педагогічних і технічних технологій: сучасних аудіовізуальних засобів навчання, мультимедійних комплексів, інтерактивних дошок, ігрових і тренінгових технологій і (обов'язково останнім часом) елементів дистанційного навчання, які базуються на самостійному навчанні студента за можливості в будь-який час спілкуватися з викладачем за допомогою електронних засобів комунікації.

Список використаної літератури

1. Куликов С.М. Анатомический практикум в учебном процессе / С.М. Куликов // Вестник УГМУ. – 2016. – Вып. 3. – С. 6-9.
2. Подковко Х.В. Інноваційні технології навчання в контексті компетентнісного підходу в освіті / Х.В. Подковко // Медична освіта. – 2016. – №1. – С. 41-43.
3. Сучасні методи викладання дисципліни анатомія людини в медичних вузах / Тарасенко Я.А., Тихонова О.О., Дейнега Т.Ф. [та ін.] // Матеріали XVI наук.-практ. конф. з міжнар. участю «Інновації у вищій медичній та фармацевтичній освіті України». – Тернопіль, 2019. – С. 226-227.
4. Тихонова О.О. Навчально-дослідницька робота студентів – важливий компонент навчального процесу кафедри анатомії людини / О.О. Тихонова, Я.А. Тарасенко // Матеріали II Всеукраїнської наук.-метод. конф. «Забезпечення якості вищої освіти». – Одеса, 2020. – С. 390-392.
5. Філоненко М.М. Проектування навчальних занять в системі вищої медичної освіти на основі компетентнісного підходу / М.М. Філоненко // Медична освіта. – 2016. – №1. – С. 47-49.
6. Что может приблизить преподавание анатомии к потребностям практической медицины? / В.Н. Николенко, М.В. Оганесян, В.А. Кудряшова [и др.] // Современные проблемы науки и образования. – 2017. – № 3. – С. 46-58.